

En politisk markering for framtiden

Taler

Audun Lysbakken

Dato

11 juni 2013

Omstendigheter

Innlegg i Stortinget på Stemmerettsjubileet

1 I dag feirer vi innføringen av demokratiske valg i Norge. Det gir ingen mening å snakke om virkelig demokrati før det året både kvinner og menn fikk like demokratiske rettigheter.

5 Først med kvinners stemmerett var representantene i denne salen virkelig demokratisk valgt. Derfor er det jubileet vi markerer i dag, ikke noe mindre enn det vi skal markere neste år. Og like viktig: Først med kvinnes inntog i politikken ble en rekke spørsmål satt på den politiske dagsordenen, som aldri ville vært der hvis Stortinget hadde forblitt en sal for menn.

10

Med kvinnes inntog kom kvinnesaken inn i politikken. Hvis det er noe vi har lært av likestillingskampen de siste hundre årene, er det at kvinnesak ikke er en sak for kvinner alene. Tvert imot så har de seirene kvinnebevegelsen har kjempet fram, vært viktige for hele samfunnet vårt. Likestillingen har gjort Norge til et

15 mye bedre samfunn å leve i - for kvinner, for menn og ikke minst for barna våre.

20

Derfor skal vi bruke denne dagen til å takke alle dem som de siste hundre årene har viet sine liv til å sikre kvinner like rettigheter og muligheter som menn. De har ikke bare gitt dagens kvinner et liv med større frihet og trygghet, de har også gitt alle oss menn et rikere samfunn.

25

De fire store - Camilla Collett, Fredrikke Marie Qvam, Gina Krog og Fernanda Nissen - var pionerer med en spesiell plass i vår historie. Våre første kvinnelige stortingsrepresentanter, Anna Rogstad og Karen Platou, banet vei for kvinnene på Stortinget. Som SV-er vil jeg også trekke fram den første kvinnen i presidentskapet, Torild Skard, og en av våre to første kvinnelige partiledere,

30 Berit Ås, som to av dem som utrettelig tok opp kvinnespørsmål i politikken, som trosset usynliggjøring, latterliggjøring og andre hersketeknikker for å få satt kvinners krav på dagsordenen og skape et friere, likere og mer rettferdig samfunn.

35 Det vi aldri må glemme, særlig på en dag som denne, er at det som i dag er selvsagt, en gang var det motsatte. Tanken på at kvinner skulle kunne utgjøre halvparten av en norsk regjering var utenkelig. At kvinner skulle ha rett til selvbestemt abort, eller at barn skulle gå i barnehage for at kvinner skulle ha fulltidsjobb på samme måte som mannen sin, var uhørt. Ideen om foreldrepermisjon for mødre var fjern nok, men tanken på at far skulle ha rett til 40 permisjon for å være hjemme med barn, ville antakelig ha utløst spørsmål om medisinerings.

Likevel er det denne utviklingen innføringen av stemmerett for kvinner etter hvert har ført til. For med kvinnes inntog i politikken ble spørsmålet om 45 kvinner og barn sakte, men sikkert en større del av den politiske debatten. Kvinners rettigheter, levekår og muligheter er ikke lenger en privatsak for den enkelte familie eller innenfor det enkelte ekteskap, men en samfunnssak. Det personlige ble politisk.

50 Allerede i 1913 tok Katti Anker Møller til orde for legalisering av abort. Først i 1978 vant kvinnebevegelsen kampen om selvbestemt abort i Norge - samme år som likestillingsloven ble vedtatt. I de 65 årene mellom Katti Anker Møllers kontroversielle standpunkt og vedtaket av abortloven, sto det en knallhard kamp mellom kvinnebevegelsen og konservative krefter i det norske samfunnet 55 som ønsket å begrense kvinners rettigheter og uavhengighet.

I korte trekk er det dette de hundre årene siden 1913 handler om: Å bruke kvinners erfaringer til å sette søkelys på kvinners problemer og utfordringer, å 60 trosse en mannsdominert kultur for å gjøre noe med de problemene, og spørsmål om vold og overgrep, om seksuell trakassering, om barneoppdragelse, om kvinners kropp og kvinners helse, om muligheten til å delta fullt ut i arbeids- og samfunnslivet.

For hver kamp som er vunnet, har kvinner fått større uavhengighet og større 65 makt over sitt eget liv. Mulighetene som vedtaket i 1913 ga, er brukt til å kjempe fram full deltakelse i arbeidslivet, større innflytelse i samfunnslivet og makt over

egen kropp.

70 Så har kvinners deltakelse i politikk og arbeidsliv gjort Norge til et rikt og moderne land. Hvis kvinner i Norge hadde jobbet like lite som gjennomsnittet i OECD-området, ville verdier tilsvarende hele Norges oljeformue gå tapt. Det er vanlig å si at vi lever av olje i Norge. Vi kunne like gjerne sagt at vi lever av likestilling.

75

Kvinnesaken har vært, og forblir i dag, en kamp for frihet - en kamp for at det enkelte mennesket skal få realisere seg selv og sine muligheter, uavhengig av de trange rammene som tradisjonelle kjønnsroller setter for oss. I tillegg er det å satse på damene en forutsetning for velferd og velstand i dette landet.

80

Vi har alle et ansvar for å bidra til mer likestilling, fordi vi har langt igjen. Vi vet at det er blant kvinnene mesteparten av den ufrivillige deltiden i vårt arbeidsliv finnes. Vi vet at kvinner tjener i snitt 15 pst. mindre enn menn per time. Vi vet at fire av fem ordførere er menn, og at menn dominerer toppen av de fleste sektorer i samfunnet. Vi vet at kvinner fortsatt tar ut det meste av foreldrepermisjonen og nesten all kontantstøtten.

85

I deler av vårt samfunn finnes fortsatt åpen undertrykking av kvinner begrunnet i religion eller kultur. Jenter og kvinner midt iblant oss utsettes for tvangsekteskap, sosial kontroll eller nektes retten til å bestemme over egne liv, egen kropp og egen seksualitet.

90

Det finnes ingen unnskyldning for å frata kvinner deres rettigheter, og ingen gud eller tradisjon kan begrunne undertrykking. Den undertrykkingen må vi møte med verdikamp.

95

I dag er det en ny generasjon av modige kvinner som gjør det personlige politisk. Det minner oss om at kvinnefrigjøring og likestilling alltid har blitt til gjennom kamp. Likestilling er ikke et resultat av norsk natur eller kultur, men av norske kvinners kamp for rettferdighet.

100

Vi står overfor store likestillingskamper også for framtiden: Kampen mot vold, voldtekt og overgrep som rammer kvinner.

105

Vold mot kvinner foregår i et rystende omfang, hver dag, rundt om i vårt land.

Vi er ikke et likestilt samfunn før hver eneste norske kvinne puster fritt, uten frykt for menns vold.

110 Kampen for full likestilling i arbeidslivet må fortsette. Det handler om at det er bra for samfunnet at flest mulig kvinner deltar fullt ut i yrkeslivet, men først og fremst om at det er viktig for hver enkelt kvinne, for friheten og muligheten til å bestemme over eget liv. Derfor er kampen for likelønn, for retten til hele og faste stillinger og for muligheten til å kombinere jobb og familie så viktig.

115 Arbeidet for en god familiepolitikk må fortsette - en familiepolitikk som gjør det mulig for både far og mor å kombinere familieliv og arbeidsliv, slik at det blir mer likestilling i arbeidslivet og mer likestilling i hjemmet.

120 Vår oppgave er å ta pionerenes arbeid videre. Når noen står på denne talerstolen om 100 år, skal de feire enda mer enn det vi feirer i år. Da må vi være like standhaftige forkjempere for likestilling som dem som vi hyller i dag. Også når det ikke er populært, også når krefter som vil tilbake, tar til motmæle, også når det koster - også da skal vi kjempe fram politiske løsninger som gir kvinner større trygghet og frihet, og de samme mulighetene som menn.

Jeg er helt sikker på én ting, og det er at de kvinnene som har kjempet fram like rettigheter i alle årene siden 1913, sikkert ville satt pris på taler fra oss i dag, men først og fremst ville de ønsket seg handling. La derfor ikke denne dagen bli en
130 upolitisk markering av fortiden, men en politisk markering for framtiden.

Gratulerer med dagen!

135 **Kilde**
www.stortinget.no

Emner
1913, Demokrati, Grunnloven, Innlegg i Stortinget, Jubileumstale, Kvinner, Kvinnesak, Likestilling, Lovgivning, Stemmerett, Stemmerettsjubileet

140 **URI**
<https://www.virksommeord.no/tale/en-politisk-markering-for-framtiden>